

Alavuden kommentit

Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen -virtuaalitulaisuus

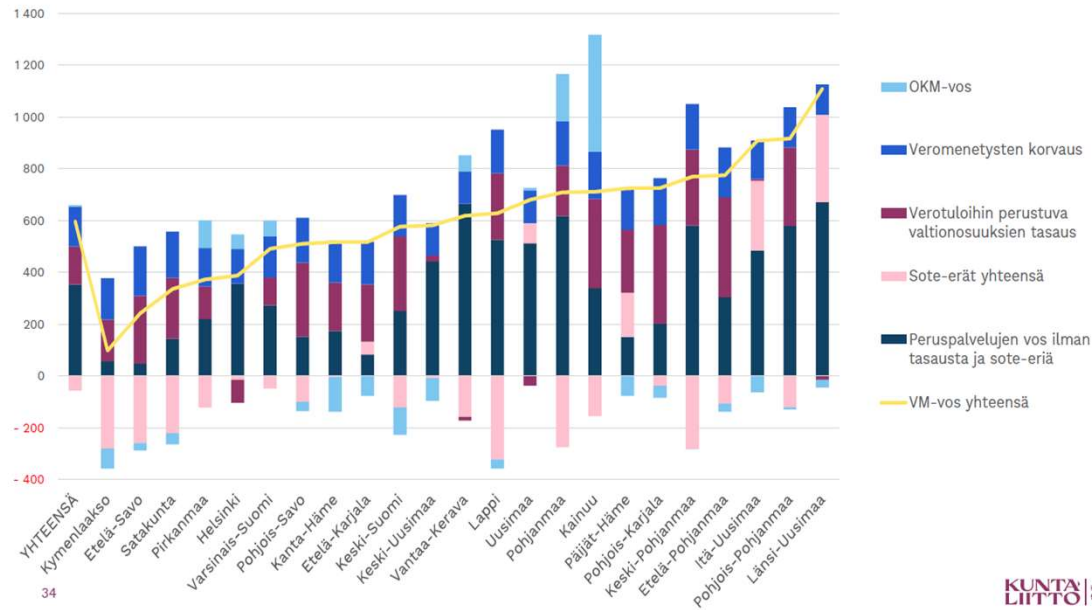
29.1.2024

Liisa Heinämäki, KT, YTT

Yleisesti uudistuksen lähtökohdista

Valtionosuudet €/as. 2024 mk/hva

- Vos-järjestelmä ja tulopohjan tarkastelu: Kokonaisuus näyttyy hyvin eri tavoin eri puolilla Suomea
- Asettamis päätöksen perusajatus: *”...varmistaa eri kokoisten kuntien edellytykset järjestää lakisäätteiset peruspalvelut kaikkialla suomessa, ottaen huomioon muuttotappiokuntien tarpeet (..) sekä vahvistaa kasvavien kuntien ja kaupunkien edellytykset..”* on hyvä eetos, mutta käytännössä vaikea.
- Riskinä on, että kaikki toimet yhdessä syventävät eriytyviä kehityskulkuja
- Uudistusta on edistettävä pitkällä tähtäimellä

Sote-kertoimien sementti

- Aiemman palvelujärjestelmän mukainen tilanne (kahden vuoden sote-kustannukset ja yhden vuoden verotulot) määrittävät liian pitkälle kuntien taloutta
- Satunnaisuudella on liikaa painoarvoa – esimerkiksi kertaluonteinen kustannus sotessa jää riippumaan kunnan kuormaksi, eikä siihen enää voi vaikuttaa
- Valtion ansiotuloveron korotuspaine siirtyy kunnallisveroihin, joiden kuntakohtaiset erot kasvavat
- Ajaako rahoituskriisi kunnat liitoksiin vain siksi, että pystytään tekemään päätöksiä palveluverkoista – vai pystytäänkö sittenkään?

Sivistys kunnan suurimpana sektorina

- Järjestelmässä on kokonaisuus: esim. pienissä kunnissa lukio tukee yläasteen opetusta.
- Nykytilanne asettaa valtion legitimitietin palveluiden sääntelyssä (esim. opetuksen järjestämiseen) kyseenalaiseksi
  - Säilyykö ohjattavuus kun valtionosuuden merkitys vähenee? Tarvitaanko sektorilainsäädännön lisäksi palveluverkko -sääntelyä, joka ennestään jäykistää kuntien mahdollisuuksia?
- Koulukuljetusten kuntien erilaistava vaikutus kasvaa; sekä palveluverkko, etäisyydet että julkinen liikenne määrittävät kuljetustarvetta
  - Osassa kuntia juna- ja bussiliikennettä valtion ja markkinoiden järjestämänä, osa joutuu järjestämään koulukuljetukset tyhiästä

Hyte-kerroin ei kerro hyvinvoinnista

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen hyte-kerroin on vielä hyvin epämääräinen.
  - Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö on vielä muotoutumassa, ja monta kysymystä auki.
  - Esim. keskuskuntien tarjoamien liikunta- ja vapaa-ajan palvelujen kustannus? Ikäihmisten arjen tuen palvelut, jotka eivät sotea? Palvelukuljetukset kunnissa, joissa ei ole julkista liikennettä?
- TEA-viisari painottaa suunnitelmia ja päätöksentekoa, ja se on rakennettu aikaan jossa sote oli kuntien vastuulla –täysin uudistettava

Väestö- ja ikäperusteiset vos-kriteerit

- Väestön määrään perustuva laskentamalli on omiaan kiihdyttämään kunnan kasvun tai kurjistumisen kierrettä – erillinen kasvuun perustuva lisäkriteeri vahvistaisi eriytymistä entisestään
- Vain lapsiin ja nuoriin painottavat kriteerit veisivät ikääntyviä kuntia yhä suurempiin vaikeuksiin: Ikäihmisten sote:n lisäksi on paljon arjen palveluita, infraa ja asumista, jonka kunta järjestää.

Kiitos – ja työn iloa valmisteluun!

